

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä sokerilaiksi

Eduskunta on 2 päivänä kesäkuuta 1992 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 78.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina toimistopäällikkö Ilkka Ruska maa- ja metsätalousministeriöstä, budjettisihteeri Elina Selinheimo valtiovarainministeriöstä, jaostopäällikkö Olavi Lindstedt Maataloustuottajain Keskusliitosta, agrologi Tage Ginström Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista, puheenjohtaja Peter Fazer Elintarviketeollisuusliitosta, ylijohdaja Kare Turtiainen Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksesta, johtaja Kyösti Raininko Sokerijuurikkaan tutkimuskeskuksesta, johtaja Pentti Heikonen Raision Yhtymästä, talous- ja hallintojohtaja Matti Suokas Suomen Sokeri Oy:stä edustaen Cultor Oy:tä ja Sucros Oy:tä sekä toimitusjohtaja Stewen Laiho Öljynpuristamo Oy:stä. Lisäksi Suomen Kuluttajaliitto ja Turengin sokerityöryhmä ovat antaneet kirjalliset lausuntonsa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi kolmivuotinen sokerilaki, jolla luotaisiin edellytykset kotimaiselle sokerintuotannolle nykyisen sokerilain voimassaoloajan päättymisen jälkeen.

Esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi valtion säätelystä siltä osin, kuin se on koskenut viljeltävien sokerijuurikkaiden määrää ja viljelijälle maksettavaa hintaa. Laissa säädettäisiin vuosittain myönnettävien määrärahojen sekä kiteytyvää sokerikiloa kohden maksettavien hinnanalennuskorvausten enimmäismäärät. Määrärahalla alennettaisiin kotimaisten sokerijuurikkaiden käytöstä aiheutuva raaka-ainekustannus maailmanmarkkinahintatasolle. Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaisi kunkin vuoden aikana jalostettavaksi toimitetuille juurikkaille perusteet kiteytyvän sokerin määrän laskemiseksi.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993 lukuun otta-

matta 4 §:ää, joka on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 1992.

Valiokunta kiinnittää huomiota esityksen yleisperusteluissa mainittuihin lakiehdotuksen tavoitteisiin, jotka ovat toisaalta sokerintuotannon turvaaminen Suomessa ja toisaalta valtion sääntelyn vähentäminen sokerijuurikkaan viljelyssä. Esityksen mukaan juurikkaan hinta ja viljelylaajuus määräytyisivät sokerijuurikkaan viljelijöiden ja sokeriteollisuuden välisissä neuvotteluissa. Valiokunta katsookin, että esityksen tavoitteet ovat EY:ssä noudatettavan maakohdaisen kiintiöjärjestelmän mukaisia. Tavoitteet ovat myös yhteneväisiä niiden kannanottojen kanssa, joita valiokunta on esittänyt lausunnossaan valtioneuvoston EY-jäsenyyden vaikutuksista eduskunnalle antaman selonteon yhteydessä. Lausunnossa valiokunta painotti sitä, että ns. erikoiskasvien osalta Suomelle tulee taata viime vuosien tuotantoa vastaavat tuotantomäärät.

Valiokunta toteaa lisäksi, että kansainvälinen kehitys on johtamassa rajasuojan asteittaiseen alenemiseen. Tässä yhteydessä valiokunta viittaa siihen edellä mainitussa valiokunnan lausunnossa esiin tuotun erityisongelmaan, jonka ilmas- to-olosuhteet muodostavat uudessa kilpailutilanteessa. Samalla valiokunta korostaa lausunnossa esitettyjen kompensatiotoimenpiteiden merkitystä kotimaisen tuotannon edellytysten turvaamisessa. Edelleen valiokunta painottaa tuotantokustannusten alentamisen merkitystä kilpailutilanteen parantamisessa.

Valiokunta edellyttää selvittävän sekä sokerijuurikkaan viljelyn että sen jalostuksen kotimaassa tuottamisen synnyttämät rahavirrat sekä niiden työllistävän ja kansantaloudellisen merkityksen kunta- ja valtiontasolla mukaan lukien myös ympäristönsuojelulliset näkökohdat ja elintarvikemavaraisuusnäkökohdan. Edelleen *valiokunta edellyttää* selvittäväksi sokerintuotantopolitiikkamme

tulevaisuudennäköalat mahdollisessa EY-jäsenyydessä, samoin kuin sen, mistä kehitysmaista sokeri olisi mahdollisesti ostettavissa ja mikä on tämän tuotannon merkitys paikalliselle väestölle.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muutamattomana.

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 1992

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja S-L. Anttila, varapuheenjohtaja Iivari, jäsenet Järvilahti, Kohijoki, Koski, Lahikainen, Ollila, Polvinen, Pul-

lainen, Rajamäki, Rinne, Saapunki, Saario ja Westerlund sekä varajäsenet Koistinen ja Laakonen.

Vastalauseita

I

Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa ulkoasiainvaliokunnalle hallituksen EY-selonteosta todetaan mm.:

”Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää tärkeänä, että ryhdytään välittömästi seuraaviin toimenpiteisiin:

—Elintarvikkeiden rajasuojaa kehitetään korvaamaan lisensointi muuttuvilla tuontimaksuilla tai tulleilla.

—Tuontimaksuihin tai tulleihin sisältyvä teollisuussuoja alennetaan asteittain eurooppalaiselle tasolle.”

Hallitus on kuitenkin ollut aivan samalla tavalla piittaamaton valiokunnan rajasuojan purkamista koskevasta kannasta kuin valiokunnan lähes yksimielisestä käsityksestä, jonka mukaan maatalouspolitiikan uudistaminen on välttämätöntä EY-jäsenyydestä riippumatta. Hallituksen yliolkaisuus tuli selkeästi ilmi kevään maataloustuloratkaisussa, johon sokerilakikin kuuluu.

Sokerilaki sisältää sinänsä uudistuksen, koska sen myötä ehdotetaan luovuttavaksi valtion säätelyä siltä osin kuin se on koskenut viljeltävien sokerijuurikkaiden määrää ja viljelijälle maksettavaa hintaa. Uudistus jää kuitenkin näennäiseksi, koska kuluttaja maksaa edelleen juurikkaan viljelyn tukemisesta sokeriveron kautta. Kun rajasuojan purkamista ei edes aloiteta,

joutuu elintarviketeollisuus hankkimaan tarvitsemansa sokeriraaka-aineen kotimaiselta sokerimonopolilta, mikä ei ole sopusoinnussa 1.9.1992 voimaan astuvan kilpailulain kanssa. Lisäksi lakiehdotus mahdollistaa sen, että sokerin kohdalla voidaan siirtyä voimassa olevan lain perusteluissa mainitusta 50 prosentin omavaraisuudesta jopa 100 prosentin omavaraisuuteen, vaikka sokerijuurikkaan viljely ei ole Suomessa kannattavaa.

Ongelmallista on niin ikään, että sokerilakia esitetään kolmivuotiseksi, vaikka monet asian tuntijat valiokunnassa totesivat, että ajanjakso on eurooppalaisen integraatio- ja kansainvälisen kauppapoliittisen kehityksen huomioon ottaen liian pitkä.

Hallituksen esitys sokerilaiksi osoittaa, ettei hallitus ole vakavissaan kiinnostunut korkean suomalaisen hinta- ja kustannustason alentamisesta. Erilaisten järjestelyjen maksumieheksi löydetään aina palkansaaaja-kuluttaja ja sitä kautta koko kansantalous.

Esitys sokerilaiksi olisi hyväksyttävissä vain, jos hallitus olisi sen yhteydessä sitoutunut rajasuojan asteittaiseen purkamiseen.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 1992

Ulpu Iivari
Heikki Rinne

Kari Rajamäki
Erja Lahikainen

Osmo Polvinen

II

Sokerilaki on ns. viljelylaki. Se luo kuitenkin puitteet makeuttajien käytölle sekä teollisuudessa että kulutuksessa. Tässä mielessä olisikin ollut välttämätöntä kiinnittää huomiota viljelyn vaatimien, sinänsä ymmärrettävien reunaehtojen lisäksi myös lain vaikutuksiin teollisuuteen ja kulutukseen.

Laki osoittaa, ettei sokerituotannon tukemista koskevissa suunnitelmissa ole pyritty riittävästi kotimaisen tuotannon sopeuttamiseen kansainväliseen kehitykseen. Sen vaikutukset elintarviketeollisuuteen ja tätä kautta myös kuluttajahintoihin ovat jääneet selvittämättä. Lain ylläpitämä järjestelmä johtaa tuotteiden ja sivutuotteiden hinnan määräytymiseen kulloinkin voi-

massa olevan rajasuojan perusteella. Kun laki-esityksen piiriin kuuluvien tuotteiden tuonti käytännössä estyy tuontirajoituksin sekä tuontitullein ja -maksuin, johtaa se helposti hintatason pysymiseen kohtuuttoman korkeana.

Ongelma korostuu jalostavassa elintarviketeollisuudessa, joka joutuu, sokerituotannon ollessa keskittynyttä, hankkimaan makeuttajansa paitsi yhdeltä tuottajalta, joissakin tapauksissa myös kilpailijaltaan.

Lain kattamien tuotteiden määrällistä tuontisuojaa tulisikin ryhtyä purkamaan ja siirtää maksuperusteiseen tuontisuojaan. Sen tasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös kotimaisen teollisuuden toimintaedellytykset.

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 1992

Väinö Saario

